

Slot Heidelberg

'Ruïnes waarvan de resten tegen de hemel afsteken, zijn soms dubbel zo fraai op heldere dagen als de blik in hun vensters of op hun kronen de voorbij jagende wolken ontmoet. De verwoesting versterkt de eeuwigheid van deze resten door het vergankelijke schouwspel dat aan de hemel wordt geopenbaard.' (Walter Benjamin, 'Heidelberger Schloss')

Wereldberoemd is de aanblik van de machtige Alte Brücke over de Neckar op de voorgrond en het imposante slot Heidelberg iets verderop, dat de rivier en de oude stad domineert en omkranst wordt door het groen van de bossen. De mooiste kasteelruïne van Duitsland oefent tot op heden een onweerstaanbare fascinatie uit op mensen, die Walter Benjamin treffend heeft geformuleerd.

Als het summum van de Duitse romantiek lokt de ruïne van het slot Heidelberg jaarlijks ontelbare toeristen en is voor buitenlandse bezoekers een van de absolute hoogtenpunten van een reis door Duitsland. Maar de kasteelruïne lijkt niet alleen op een toneeldecor, elke augustus wordt ze ook als zodanig gebruikt. Dan vinden op de binnenplaats, die door negen paleiscomplexen is omgeven, toneeluitvoeringen en concerten van de beroemde Schlossfestspiele plaats, die hun oorsprong in de koor- en serenadeconcerten uit 1837 hebben.

Het kasteel heeft een bewogen geschiedenis achter de rug die zich in de gebouwen uit verschillende tijdperken weerspiegelt. Als middeleeuws verdedigingswerk moest het in de 13e eeuw de weg door de vallei van de Neckar en vooral de route over de rivier naar het klooster Schönau bewaken. Toen de verbeterde wapentechniek daartoe noodzaakte, ontstonden eind 15e en begin 16e eeuw onder de heersers Frederik I en Lodewijk V de versterkte muren met de vier massieve ronde torens. In de 16e en 17e eeuw lieten de inmiddels gevestigde rijksvorsten hun bouwlust de vrije loop en bouwden hun paleiscomplexen – de 'Ottheinrichsbau' en de 'Friedrichsbau' – in renaissancestijl, zodat het burchtcomplex tot een schitterend paleis uitgroeide. Frederik V completeerde het geheel met de 'Englische Bau' boven het verdedigingscomplex in het westen en met een prachtige kasteeltuin, die een bezienswaardigheid in heel Europa vormt en als achtste wereldwonder werd beschouwd.

Gedurende de Paltse Successieoorlog (1688-1697) verwoestten de Fransen grote delen van het kasteel en de inspanningen van keurvorst Karl Theodor om het weer op te bouwen, werden door de natuur verijdeld: in 1764 sloeg de bliksem in en ontstond een brand die opnieuw grote delen van het kasteel verwoestte. Sindsdien is

Rechts
Gevel van de Friedrichsbau ▶

Volgende pagina's
Uitzicht vanaf de andere rivieroever op het slot. ▶▶

◀ **Links**
Figuur op de gevel van het slot.

Fontainebleau

Midden in het bos en een en al pracht – deze beide eigenschappen van kasteel Fontainebleau, het compleetste vroege ensemble van de renaissance in Frankrijk, weerspiegelen zich in de naam van het oorspronkelijke ingangsportaal die een Frans woordspel bevat: de 'Porte d'Orée', de 'Poort van de Woudzoom', ook vaak geschreven als 'Porte Dorée', de 'Gouden Poort'.

Zo'n zestig kilometer ten zuidoosten van Parijs bevindt zich het bos van Fontainebleau, het meest uitgestrekte en ruigste van alle bossen op het Île-de-France. De nabijheid tot de Franse hoofdstad Parijs en het rijke wildbestand maakten het tot het ideale jachtterrein van de Franse koningen. Vanuit het perspectief van die tijd, toen zestig kilometer te paard of met de koets een inspannende reis betekende, lag het voor de hand hier een jachtslot te bouwen.

Het ontstaan van Fontainebleau gaat terug op Lodewijk de Heilige, die in 1259 op de plaats van een oud bezit een donjon en een kloosterhospitaal liet bouwen en deze naar de aanwezige bron 'Fontaine-Belle-Eau' noemde. In de loop van de volgende eeuwen kwamen daar de klassieke onderdelen van een burcht bij, namelijk een verdedigingsmuur en bedrijfsgebouwen die rond een cour werden gerangschikt.

Koning Frans I besloot in 1528 het gedeeltelijk verwoeste kasteel als renaissanceslot te herbouwen en als zijn residentie in te richten. Hij gaf meester-metselaar Gilles le Breton uit Parijs de leiding over de bouwwerkzaamheden. Op de fundamenten van de oude burcht bouwde Breton in de eerste bouwperiode verschillende paviljoens rond de donjon: eentje voor de koning, de infant en de koningin en verder het poortgebouw met de Porte d'Orée en het trappenpaviljoen. Bovendien ontstonden twee boven elkaar liggende kapellen en een balzaal van dertig bij tien meter die oorspronkelijk alleen als passage naar de Chapelle de Saint-Saturnin zou zijn bedoeld. Het cassetteplafond, de prachtige schilderijen uit de School van Fontainebleau en de grote schouw

vormen de passende entourage voor bruisende feesten. De beide bronzen saters naast de schouw zullen zich als wellustige, wijn minnende vruchtbaarheidsdemonen over de activiteiten aan het hof hebben verheugd.

Ook het tot op heden artistiek belangwekkendste deel van Fontainebleau werd in deze fase, tussen 1534 en 1537, gebouwd en ingericht: de galerij van Frans I. Zij is het vroegste voorbeeld van het nieuwe, langgerekte bouwtype dat zich binnen de Europese kasteelbouw, met name in Frankrijk en Engeland, verspreidde. De architectonische oorsprong en zelfs de oorspronkelijke functie ervan zijn echter onduidelijk. In Fontainebleau verkochten handelaars in deze doorgangsruijme aanvankelijk hun waren – nau-

Rechts
De troon van Napoleon I.

VOLGENDE PAGINA'S
Door voortdurende verbouwingen en uitbreiding – gen kreeg het kasteel zijn huidige, onregelmatige uiterlijk.

LINKS
De uitgestrekte parken van het kasteel vormen een populair uitstapje van de Parijse bevolking.

Muiderslot

Een kasteel zoals een kasteel hoort te zijn: vierkant, robuuste torens op de hoeken, een slotgracht eromheen en een imposant poortgebouw met een ophaalbrug. En dan heeft er ook nog eens de misschien wel beroemdste graaf gewoond die ons land gekend heeft: Floris V.

Rond 1285 liet Floris V, graaf van Holland en Zeeland, bij Muiden een slot bouwen. Precies op de plek waar de Zuiderzee en de Vecht samenkomen en de grens tussen Holland en Utrecht ligt. Alle schepen die voorbij varen, moesten bij het Muiderslot tol betalen – ook de schepen op de Vecht, die een belangrijke handelsroute vormde met de stad Utrecht. Het is overduidelijk dat dit een belangrijke inkomstenbron voor Floris en het graafschap Holland was.

Floris was ambitieus. Geleidelijk breidde hij zijn macht uit en wist hij het aanzien van Holland te vergroten; de huidige buitengrenzen van Noord- en Zuid-Holland samen dateren in belangrijke mate uit die tijd. Hij trok bestuurlijke taken naar zich toe ten koste van de adel. Tegelijk verhief hij rijke boeren in de adelstand. Hij was populair bij het volk, en wordt daarom ook wel 'der keerlen God' genoemd (god van de boeren).

Maar ook buiten Holland liet Floris zich gelden. Dat liep mis toen hij zijn Engelse bondgenoot koning Edward I in 1296 wegens een conflict over de wolhandel passeerde ten gunste van de Franse koning Filips IV. Daarop spoorde Edward enkele ontevreden edelen, onder wie Gerard van Velsen, aan om Floris gevangen te nemen. Dat deden ze tijdens een valkenjacht en ze zetten Floris vast op het Muiderslot. Het volk kwam echter al snel met het plan om hem te bevrijden. Toen de edelen onder druk van het bevrijdingsplan met hun gevangene op 27

juni 1296 het Muiderslot verlieten, kwamen ze een groep mensen tegen die de graaf wilden bevrijden. Hierop trok Gerard van Velsen zijn zwaard en doodde graaf Floris.

Van het Muiderslot bleef na de moord weinig over; de vijanden van Floris maakten het vrijwel met de grond gelijk. Pas rond 1370 werd het weer opgebouwd en zelfs uitgebreid. In deze tijd was het kasteel een verdedigingsburcht en bestuurszetel. Een van de bestuurders was de beroemde dichter en toneelschrijver P.C. Hooft (1581-1647). Hij liet de inmiddels wat vervallen burcht verbouwen tot een comfortabel woonkasteel. Het aanzien van het huidige gebouw dateert grotendeels uit die tijd. Hooft

Rechts

Uitzicht op het Muiderslot naast het IJmeer. ▶

Links

Een enkele brug over de slotgracht die het kasteel met het vaste land verbindt.

